

**KUNGÄLVS
KOMMUN**

Naturvårds- och friluftslivsplan

Del 2 - Åtgärdsplan i Kungälv kommun

Framtagandet av planen har delvis finansierats med medel från Lokala naturvårdssatsningen (LONA)

Titel: Naturvårds- och friluftslivsplan. Del 2 – Åtgärdsplan i Kungälv kommun

Författare: Kungälv kommun genom Andreas Dahlqvist och Linda Andreasson med EnviroPlanning AB

Omslagsbild: Eremitkräfta. Foto Jesper Hassellöv

Datum: 2025-06-04

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund och syfte	4
Genomförande och uppföljning	4
Åtgärder mål 1– Rika natur- och friluftsupplevelser	5
Åtgärder mål 2 – Ökad/bibehållen biologisk mångfald	7
Åtgärder mål 3 – Sammanhängande blågrön infrastruktur	12
Åtgärder mål 4 – Öppen samverkan och engagemang	15

Inledning

Bakgrund och syfte

I åtgärdsplanen redovisas åtgärder som Kungälv kommun åtar sig att genomföra i syfte att uppfylla de globala, nationella och regionala miljömålen och de övergripande målen i Naturvårds- och friluftslivsplanen:

- **Rika natur- och friluftsupplevelser**
- **Ökad/bibehållen biologisk mångfald**
- **Sammanhängande grönblå infrastruktur**
- **Öppen samverkan och engagemang**

I åtgärdslistan anges ett planerat år för varje åtgärd. Detta är en preliminär tidsplan, detaljplanering av vilka åtgärder som ska genomföras kommande år görs av kommunekolog inför eventuell LONA eller LOVA ansökan. Kommunstyrelsen ansvarar för att åtgärdsplanen revideras vart fjärde år. Åtgärdsplanen innefattar inte alla insatser för naturvården som kan göras i den närmaste framtiden utan den kan komma att kompletteras med nya åtgärder om nya behov upptäcks. Kommunens naturvårdsarbete sker dock till stora delar som en del av det dagliga arbetet, inte i specifika insatser eller åtgärder. För att nå de mål som Naturvårds- och friluftslivsplanen står för är det därför viktigt att naturvårdstanken alltid finns med i tjänstemännens bedömningar och i politiska beslut.

Åtgärder måste kostnadsberäknas i samband med genomförandet och handläggas i det årliga budgetarbetet. Respektive enhet ansvarar för att medel för genomförande äskas i budgetprocessen. En avstämning av naturvårdsplanens åtgärdslista ska göras årligen.

Genomförande och uppföljning

Till varje åtgärd har huvudansvariga och eventuellt delansvariga enheter kopplats. Huvudansvariga enheter har ansvaret för att medel äskas i budgetprocessen och att äskanden åtföljs av en fördjupad kostnadsanalys. Åtgärdsplanen ska integreras i kommunens ordinarie styrsystem och göra avtryck i den årliga verksamhetsplaneringen, i budgetarbetet och vid årsredovisning. Resultatet av miljöarbetet inom enheterna, som oftast redovisas i form av indikatorer/nyckeltal, ska årligen sammanfattas i en miljöredovisning. Som ett led i kommunens kvalitetsarbete och för att underlätta uppföljningen av miljömålsarbetet kommer åtgärder och indikatorerna att redovisas av kommunstyrelsen och då på ett naturligt sätt ingå i planering och uppföljning.

Åtgärder mål 1 – Rika natur- och friluftsupplevelser

Förutom friluftslivets hälsobringande effekter bidrar friluftslivet till att bredda allmänhetens kunskap om naturen liksom till en ökad förståelse för miljö- och naturvårdsfrågor. Det är alltid viktigt att värna människors tillgång till natur för rekreation och friluftsliv. Vid all planering och exploatering ska därför tillgängligheten till naturen värnas. Detta görs bland annat genom att tillse att vägar och tomtmark inte utgör barriärer till naturen utan att korridorer av mark sparas som allmänt tillgängliga. Kommunens närområden ska värnas, exempel de tätortsnära skogar och grönområden som kan möjliggöra skolor och förskolors pedagogiska verksamhet genom skolskogar.

Nr	Åtgärd	Nationella miljö- och friluftsmål som berörs	Tidplan	Ansvar
1:1	Kommunen ska arbeta aktivt för att underlätta tillgängligheten till natur genom stigar, leder, ridvägar, cykelvägar etc	Friluftsmål: Tillgänglig natur för alla	Löpande	TGP (Trafik gata park)
1:2	Säkerställa att friluftsområden har god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	Friluftsmål: Tillgänglig natur för alla	Löpande	TGP i samarbete med Fritid drift
1:3	Kommunen ska tillhandahålla information med syfte att 1) stimulera till naturturism, 2) Visa på friluftslivets hälsofrämjande effekter riktad till invånarna i kommunen, 3) informera om allemansrätten	Friluftsmål: Starkt engagemang och samverkan, Allemansrätten	Löpande	Kommunekolog i samarbete med Kommunikation och Fritid drift samt Fritidskonsulent
1:4	Kommunen ska arbeta aktivt med att bevara, utveckla eller restaurera bostadsnära naturområden för friluftsliv med syfte att stimulera till mer utevistelse	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar Friluftsmål: Tillgång till	Löpande	Planering, mark och exploatering med stöd av TGP och kommunekolog

		natur för friluftsliv		
1:5	Säkerställ friluftsområden, utanför detaljområden, som är välbesökta men som idag saknar långsiktigt skydd	Friluftsmål: Skyddade områden som resurs för friluftslivet	Löpande	Planering, mark och exploatering
1:6	Kommunen ska arbeta för att stärka barns och ungas tillgång till friluftsliv med utgångspunkt i barnkonventionen	Friluftsmål: Starkt engagemang och samverkan	Löpande	Fritid drift med stöd av Kundcenter (Fritidskonsulenter)
1:7	Kommunens skolor ska följa upp friluftslivsdelen inom kunskapskraven för idrott och hälsa	Friluftsmål: Ett rikt friluftsliv i skolan	Löpande	Sektor Bildning och lärande
1:8	Kommunens idrottslärare ska få möjlighet att fortbilda sig inom friluftsfrågor	Friluftsmål: Ett rikt friluftsliv i skolan	Löpande	Sektor Bildning och lärande
1:9	Kommunen ska se över utpekade närströvområden för att skapa en bättre förvaltning av dessa.	Friluftsmål: Attraktiv tätortsnära natur	2026	Kommunekolog

Åtgärder mål 2 – Ökad/bibehållen biologisk mångfald

En stor del av naturen behöver skötas för att inte förlora sina värden. Det gäller fram för allt i odlingslandskapet men även i skogar kan skötselinsatser behövas för att värden ska bevaras och utvecklas. I de kommunala naturreservaten har kommunen ett direkt skötselansvar som preciseras i naturreservatets skötselplan.

Många av de mest artrika markerna är knutna till odlingslandskapet, framför allt till ängs- och betesmarker. Arealen småskaligt brukad mark minskar kraftigt i hela landet vilket får till följd att de arter som är knutna till denna landskapstyp hotas. En majoritet av Sveriges rödlistade arter hör hemma i jordbrukslandskapet. Jordbruksdriften är en förutsättning för att bevara odlingslandskapets kultur- och naturvärden och de arter som är knutna hit.

Vatten är ett viktigt inslag i landskapet som har stor betydelse både för vattenlevande organismer och för landlevande djur och växter. Mängden vatten i landskapet har under de senaste generationerna minskat kraftigt på grund av bland annat utdikningar i både skog och odlingsbygd. Att åter öka mängden vatten är viktigt för det växt- och djurliv som är knutet till landskapets vattenmiljöer.

Nr	Åtgärd	Nationella miljö- och friluftsmål som berörs	Startår	Ansvar
2:1	Ta initiativ till och stötta lokala utvecklingsprojekt som syftar till att restaurera och sköta ängs- och betesmarker	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Ett rikt odlingslandskap Främja den biologiska mångfalden i ängs- och betesmarker	Löpande	Kommunekolog
2:2	Ta fram en skogsbruksplan och skogspolicy för kommunala skogar	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar Friluftsmål: Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur	2026	Planering, mark och exploatering

2:3	Fortsätta arbetet med att kartlägga och bekämpa invasiva arter	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, En god bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag Förhindra spridning av invasiva arter och främja den biologiska mångfalden	Löpande	Kommunekolog i samarbete med TGP
2:4	Genomför skötsel av ädellövträd som hotas av igenväxning eller på annat sätt är i behov av skötsel	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, En god bebyggd miljö, Levande skogar Friluftsmål: Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur Bevara särskilt skyddsvärda träd samt efterträdare	2027	Kommunekolog i samarbete med TGP
2:5	Anlägga nya våtmarker och restaurera utdikade våtmarker	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans samt levande kust och skärgård Mål i Regionalt åtgärdsprogram Bidrar till att uppnå MKN för kommunens vattenförekomster	2026	Kommunekolog med stöd av VA-teknik

2:6	Arbeta med att återskapa ekologiskt funktionella kantzoner till påverkade sektioner av vattendrag	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Levande sjöar och vattendrag, Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans samt levande kust och skärgård Bidrar till att uppnå MKN för kommunens vattenförekomster	2027	Kommunekolog med stöd av VA-teknik
2:7	Aktivt arbeta för att skydda fler områden som kommunala naturreservat eller genom andra former av områdesskydd	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker Friluftsmål: Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur, Skyddade områden som resurs för friluftslivet	Löpande	Planering, mark och exploatering med stöd av Kommunekolog
2:8	Påbörja arbetet med att göra Dammsbergen till kommunalägt naturreservat	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker Friluftsmål: Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur, Skyddade områden som	2029	Planering, mark och exploatering med stöd av Kommunekolog

		resurs för friluftslivet Skapa ett nytt kommunalt naturresevat		
2:9	Utveckla och ställa om skötseln av kommunägda gräsytor och vägkanter för ökad biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster som pollinering	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö	2026	Kommunekolog i samarbete med TGP
2:10	Genomför åtgärder för att gynna den biologiska mångfalden i tätorten genom att exempelvis anlägga brynmiljöer och faunadepåer	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö	2028	Kommunekolog i samarbete med TGP och Planering, mark och exploatering
2:11	Sök årliga fiskevårdsbidrag för åtgärder i kommunens vattendrag som gynnar den biologiska mångfalden	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård	Löpande	Kommunekolog
2:12	Utreda förutsättningarna för att teckna naturvårdsavtal med Skogsstyrelsen alternativt bilda biotopskyddsområden av värdefull skog som kommunen har som avsikt att bevara	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar Friluftsmål: Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur, Skyddade områden som resurs för friluftslivet	Löpande	Kommunekolog i samarbete med Planering, mark och exploatering

2:13	Påbörja inventeringar av ansvarsarter	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv	2026 - 2029	Kommunekolog
2:14	Påbörja framtagande av åtgärdsprogram för ansvarsarter	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv	2026 - 2029	Kommunekolog
2:15	Påbörja inventeringar av ansvarsnaturtyper	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv	2026 – 2029	Kommunekolog
2:16	Påbörja framtagande av åtgärdsprogram för ansvarsnaturtyper	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv	2026 – 2029	Kommunekolog

Åtgärder mål 3 – Sammanhängande blågrön infrastruktur

Blågrön infrastruktur innebär ett sammanhängande nätverk av ekologiskt funktionella miljöer på land och i vatten. Denna struktur innehåller spridningsvägar som ger växter och djur möjlighet att förflytta sig mellan sina livsmiljöer. Den blågröna infrastrukturen tillhandahåller olika ekosystemtjänster och skapar förutsättningar för biologisk mångfald. Den kan jämföras med den "grå" infrastrukturen av exempelvis vägar, avlopp och elnät.

Planering handlar om att göra avväganden gällande mark- och vattenanvändning och då är det viktigt att visa och förstå vilka värden som olika områden i landskapet har. Med en utredning i tidiga skeden av den gröna infrastrukturen kan man säkerställa och planera strategiskt utifrån var det finns viktiga naturtyper. Detta kan sedan utgöra ett viktigt underlag för den strategiska planeringen av grönområden i en grönplan, som kan vara vägledande för kommunens översiktsplan och dess detalplaner. Den kan exempelvis visa vilka områden som är mest viktiga att bevara, vilka som är mest lämpliga för en exploatering, vilka artgrupper som påverkas mest av ett planeringsalternativ men kan också visa var det är mest effektivt att genomföra ekologiska kompensationsåtgärder eller naturvårdsinsatser.

Nr	Åtgärd	Nationella miljö- och friluftsmål som berörs	Tidplan	Ansvar
3:1	Ta fram en grönstrukturplan för centrala Kungälv	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag Friluftsmål: Attraktiv tätortsnära natur, Tillgång till natur för friluftsliv	2025	Planering, mark och exploatering
3:2	Integrera den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur i planarbetet	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag	2027	Planering, mark och exploatering

3:3	Ta fram riktlinjer eller vägledning för ekologiska kompensationsåtgärder	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Myllrande våtmarker Skapa fler tätortsnära naturområden som är skyddade från exploatering	2027	Kommunekolog
3:4	Tillämpa 3-30-300 regeln i detaljplanering och översiktsplanering	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö Friluftsmål: Attraktiv tätortsnära natur, Tillgång till natur för friluftsliv, Friluftsliv för god folkhälsa Skapa gröna tätorter med mångfunktionella ytor	2026	TGP i samarbete med Planering, mark och exploatering
3:5	Införliva arbetet med ekosystemtjänster i planprocessen	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker	2026	Kommunekolog och Planering, mark och exploatering
3:6	Alla som arbetar med samhällsplanering ska få utbildning i att arbeta med ekosystemtjänster	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö Skapa gröna tätorter med mångfunktionella ytor	2026	Planering, mark och exploatering
3:7	I samband med framtagande av fördjupade översiktsplaner ska en	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö	Löpande	Planering, mark och exploatering

	naturvärdesinventering enligt svensk standard SS 199000:2023 utförs	miljö, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker		
3:8	Förstärka spridningsvägar mellan olika värdefulla miljöer	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar	Löpande	Kommunekolog och Planering, mark och exploatering
3:9	Inventera kommunala vägkanter och upprätta skötselplaner	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö	2028	Kommunekolog i samarbete med TGP

Åtgärder mål 4 – Öppen samverkan och engagemang

Kungälv kommun ska verka för att samarbeta och ha en god dialog med invånare, intresseorganisationer, näringsidkare m.fl. som värnar om naturvården samt berörda myndigheter. Merparten sker i det dagliga arbetet men konkreta åtgärder behöver tas fram för att bidra till en god dialog och samtidigt bidra till miljömålsuppfyllelsen.

För att nå ett långsiktigt framgångsrikt naturvårdsarbete är det viktigt att hela samhället deltar och att kunskapen ökar hos både berörda myndigheter, organisationer och allmänheten. Att sprida kunskap och kännedom om kommunens natur och det naturvårdsarbete som bedrivs skapar förståelse för naturvårdsfrågorna och gör kommunens invånare medvetna om den tillgång som naturen utgör.

Skolor, universitet, ideella föreningar och enskilda ska ges möjlighet att engagera sig i naturvårdsarbetet.

Lättillgänglig och aktuell information om kommunens natur och naturvårdsarbete ska tas fram och spridas.

Nr	Åtgärd	Nationella miljö- och friluftsmål som berörs	Tidplan	Ansvar
4:2	Genomföra en satsning på naturinformation till gymnasiets naturvetenskapliga inriktningar	Friluftsmål: Allemansrätten, God kunskap om friluftslivet	2027	Sektor bildning och lärande
4:3	Etablera och upprätthålla en levande och dynamisk närvaro på hemsida, med Naturkartan och sociala medier	Friluftsmål: Allemansrätten, God kunskap om friluftslivet	2026	Kommunekolog med stöd av Kommunikation
4:4	Ta fram informationsmaterial i lämplig form för att visualisera och tydliggöra konkreta värden av ekosystemtjänster i Kungälv	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv	2028	Kommunekolog
4:5	Skapa engagemang i skolan för natur- och naturvårdsfrågor	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv Friluftsmål: Starkt engagemang och	Löpande	Sektor bildning och lärande

		Samverkan för friluftslivet		
4:6	Starta dialog med markägare om skötsel av biologisk mångfald	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap Nationella friluftsmålen: Attraktiv tätortsnära natur	2028	Kommunekolog med stöd av Planering, mark och exploatering
4:7	Sprida information om invasiva främmande arter till näringsidkare, föreningar och allmänheten	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag	Löpande	Kommunekolog med stöd av fritidskonsulent
4:8	Utveckla samarbetet med föreningar och andra intressenter när det gäller till exempel inventeringar och skötsel av naturområden	Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap Friluftsmål: Attraktiv tätortsnära natur	Löpande	Kommunekolog med stöd av fritidskonsulent samt miljölaget